

Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту
академік НАН України

_____ С.В. Комісаренко
« 17 » _____ 20 17 року

ПРОГРАМА

**асистентської педагогічної практики аспірантів
Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України**

Код та найменування спеціальності **091 Біологія**
Рівень вищої освіти **третій (доктор філософії)**
Спеціалізація **біохімія**
Освітньо-наукова програма **091 Біологія**

КИЇВ – 2017

Програма асистентської педагогічної практики для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (третього освітньо-наукового рівня) за напрямом підготовки «біохімія», спеціалізацією 091 Біологія „17” січень, 2017 року.

Розробники:

Протасова Зоя Степанівна – старший науковий співробітник Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, кандидат біологічних наук;

Мазанова Анна Олександрівна – науковий співробітник Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, кандидат біологічних наук;

Програма затверджена на засіданні Вченої ради Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України

Протокол № 1.. від « 17 » січень 2017 року

Директор Інституту біохімії
ім. О.В. Палладіна НАН України
академік НАН України

С.В. Комісаренко

« 17 » січень 2017 року

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», ухваленого Верховною радою України 1 липня 2014 року, Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. за № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» та наказу МОН України від 07.08.2002 р. № 450 «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних, науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» асистентська педагогічна практика (далі – практика) є складовою частиною підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – аспірантів) до викладацької діяльності.

Згідно з навчальними та робочими навчальними планами усіх спеціальностей аспіранти проходять практику на другому/третьому році навчання протягом **4 тижнів**.

Безпосереднє **керівництво** практикою кожного аспіранта здійснює його **науковий керівник**.

Загальний обсяг практики складає 240 годин (8 кредитів ЄКТС).

Базою для проведення асистентської педагогічної практики аспірантів є Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою асистентської педагогічної практики аспірантів є оволодіння аспірантами сучасними методами, формами та засобами навчання, формування в них на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань із базових дисциплін, професійних навичок та вмінь для вирішення конкретних навчально-виховних задач в умовах реального педагогічного процесу, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

В результаті проходження педагогічної практики у аспірантів повинні бути сформовані конструктивні, організаторські, комунікативні й дослідницькі вміння викладача університету, необхідні для забезпечення провідних аспектів педагогічної діяльності: навчальної, методичної, виховної й дослідницької роботи.

Основні завдання:

- формування та розвиток професійно-педагогічних навичок та умінь викладача вищої школи;
- формування у аспірантів навичок та умінь проведення науково-дослідницької роботи;
- розвиток у аспірантів практичних умінь здійснювати виховну роботу студентської молоді;
- оволодіння аспірантами комунікативними вміннями, необхідними для спілкування зі студентами та викладачами;
- вироблення у майбутніх викладачів навичок самостійності у підготовці та проведенні різних форм навчально-виховної роботи зі студентами та особистої відповідальності за якість та ефективність цієї роботи;
- вироблення творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності викладачів вищої школи;
- ознайомлення з організацією освітнього процесу у вищому навчальному закладі;
- спостереження за освітнім процесом та аналіз його організації;
- визначення та реалізація конкретних цілей та завдань освітнього процесу з урахуванням ступеню навчання;
- здійснення поточного та перспективного планування навчальної роботи й організація виконання накресленого плану;
- вибір та використання ефективних прийомів і методів навчання та контролю за пізнавальною діяльністю студентів;
- аналіз та узагальнення передового досвіду викладання;

– закріплення та практичне застосування теоретичних знань, оволодіння сучасними методами та прийомами організації і забезпечення освітнього процесу у ВНЗ;

– аналіз робочих програм навчальних дисциплін, вироблення рекомендацій щодо їх удосконалення;

– формування професійно значущих якостей, професійних умінь та навичок управління навчальною діяльністю студентів;

– набуття умінь самоаналізу педагогічної майстерності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні:

знати:

- основні поняття і категорії педагогіки та методики викладання у вищих навчальних закладах;

- навчально-методичні комплекси для студентів вищих навчальних закладів;

- сучасні підходи до формування у студентів професійної компетентності;

- інноваційні освітні технології навчання у вищих навчальних закладах;

- форми, види і способи контролю й оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей;

- основні організаційні форми реалізації освітнього процесу у вищих навчальних закладах;

- основи планування освітнього процесу у вищому навчальному закладі;

- основні положення законодавства України в галузі вищої освіти, програмних документів, які стосуються навчання студентів та викладання у ВНЗ;

- завдання і функції науково-педагогічного працівника;

- вимоги до підготовки документального супроводу викладання у ВНЗ;

- основні принципи, методи, види навчання у ВНЗ.

ВМІТИ:

- визначати й проаналізувати цілі, зміст, принципи, методи і прийоми навчання;
- аналізувати, обирати й ефективно використовувати навчально-методичні комплекси для студентів вищих навчальних закладів;
- контролювати й оцінювати рівень сформованості всіх складників професійної компетентності;
- планувати й реалізовувати різні форми організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі;
- планувати (проектувати) вивчення навчальних дисциплін;
- відбирати, структурувати зміст навчального матеріалу для проведення різних видів навчальних занять;
- використовувати знання про індивідуально-вікові особливості молоді при проведенні занять;
- застосовувати інноваційні методи, прийоми та засоби навчання і виховання студентів;
- працювати з навчальною, науковою, методичною літературою;
- підвищувати професійні вміння, вивчати передовий педагогічний досвід.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На проходження асистентської педагогічної практики відводиться 240 годин (8 кредитів ЄКТС). Зокрема: участь у проведенні різних видів навчальних занять не менше 30 год., інші види робіт, у тому числі і самостійна робота –210 год.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – *залік*.

3. Зміст асистентської педагогічної практики

Асистентська педагогічна практика передбачає:

- відвідування аспірантами лекцій та/або семінарських занять, консультацій, що проводять провідні викладачі Інституту;
- відвідування занять, які проводять аспіранти-практиканти, з подальшим обговоренням та письмовим рецензуванням;
- навчально-методичну роботу, пов'язану з підготовкою до самостійного виконання навчального навантаження;

(Навчально-методична робота аспіранта передбачає:

- підготовку конспекту лекцій з навчальної дисципліни;*
- розробку нових завдань для практичних занять;*
- складання методичних вказівок до семінарських занять;*
- створення мультимедійної презентації лекцій навчальної дисципліни тощо).*
- самостійне проведення лекцій та/або семінарських занять та консультацій, самоаналіз.
- індивідуальна робота зі студентами, керівництво науковими студентськими дослідженнями.

4. Керівництво асистентською педагогічною практикою

Загальне керівництво проведенням асистентської педагогічної практики аспірантів здійснюється директором Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України.

Асистентська педагогічна практика аспірантів проводиться у відповідності до програми практики (далі – Програма), яка розробляється та актуалізується науковими керівниками аспірантів, які є безпосередніми керівниками практики.

Керівник практики:

- проводить інструктаж з охорони праці, що включає в себе техніку безпеки, протипожежну безпеку, виробничу санітарію, та оформлює журнал проведення інструктажу аспірантами під особистий підпис аспіранта;
- оцінює результати проходження практики з відповідними рекомендаціями щодо сфери діяльності (наукова, освітня, адміністративна) практиканта;
- відвідує заняття закріплених за ним аспірантів-практикантів, проводить їх аналіз та обговорення результатів аналізу з практикантом;
- здійснює постійний контроль за виконанням програми практики закріплених за ним аспірантів.

5. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Навчальна діяльність аспіранта-практиканта

- планування власної викладацької діяльності, підготовку до занять;
- проведення різних видів навчальних занять за розкладом у закріпленій академічній групі;
- проведення психолого-педагогічного аналізу відвіданих занять;
- виготовлення роздавального дидактичного матеріалу;

Змістовий модуль 2. Методична діяльність аспіранта-практиканта

- ознайомлення аспірантів з особливостями організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі (ознайомлення з освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця, навчальним планом, розкладом занять тощо);
- ознайомлення з кредитно-модульною організацією курсу, що доручено викладати;
- ознайомлення зі змістом освіти з обраного фаху (навчальні програми з дисциплін та робочі програми з навчальних дисциплін, підручники, посібники, методичні рекомендації);

- участь аспірантів у засіданнях вченої ради Інституту в роботі, семінарів викладачів тощо;
- відвідування та аналіз занять викладачів кафедри та аспірантів-практикантів.

Змістовий модуль 3. Виховна діяльність аспіранта-практиканта

- ознайомлення з організацією виховної роботи в Інституті;
- ознайомлення з комплексним планом організаційно-виховної роботи в Інституті, планом виховної в академічній групі;
- планування виховної роботи в академічній групі;
- відвідання та аналіз виховних заходів, що проводять інші аспіранти-практиканти;
- підготовка і проведення одного виховного заходу;

6. Документи асистентської педагогічної практики

До складу документів, що супроводжують проведення асистентської педагогічної практики, входять:

- наказ директора Інституту про проведення практики;
- протоколи засідання відділів, на яких здійснюється підготовка докторів філософії;
- індивідуальні звіти аспірантів про проходження практики;

Наказ директора про проведення асистентської педагогічної практики готується дирекцією Інституту біохімії після подання відділами витягів із протоколів засідання із призначенням керівників практики та закріплених за ними аспірантів-практикантів.

Протоколи засідань відділів вміщують розподіл аспірантів між викладачами – керівниками практики, оперативний контроль за проходженням практики, результати обговорення та оцінки індивідуальних

звітів практикантів, рекомендації щодо подальшого залучення аспірантів після отримання диплому доктора філософії.

Після закінчення практики аспірант подає на рецензування керівнику педагогічної (асистентської) практики письмовий звіт про проходження практики, аналіз проведених лекційного, практичного / семінарського заняття і виховного заходу, результати мікродосліджень, а також щоденник, характеристику, розробки тощо.

Індивідуальний звіт практиканта містить:

- щоденник, що фіксує всі форми роботи під час асистентської педагогічної практики;

- - конспекти лекцій, що були прочитані практикантом;
- - методичні розробки практичних (семінарських) занять;
- - рецензії на заняття інших практикантів, які відвідав практикант;
- - рецензію керівника практики;
- рекомендації щодо вдосконалення процесу проведення практики.

Щоденник практики містить календарний графік видів педагогічної діяльності (відвідування та проведення занять і виховних заходів), робочі записи під час практики та характеристики-відгуки керівників практики на проведені навчальні заняття. Календарний графік і робочі записи обов'язково заповнюються практикантом особисто.

Зразки для оформлення звітної документації

Додаток 1

Інститут _____

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ЗВІТ

про проходження асистентської педагогічної практики

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)

В період з « _____ » _____ 20__ року по « _____ » _____ 20__ року

Проходив асистентську практику в _____

Керівник асистентської педагогічної практики

_____

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ керівника)

Додаток 2

ЩОДЕННИК АСИСТЕНТСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

аспіранта

за період з « _____ » _____ 20__ року по « _____ » _____ 20__ року

Місце проходження практики

Керівник практики _____

Відмітка про проходження інструктажу з охорони праці « _____ » _____ 20__ року

Завдання практиканту _____

План-графік проходження практики _____

ПЕРЕЛІК

документів, включених до індивідуального звіту
про асистентську педагогічну практику

№ п/п	Назва документу
1	Щоденник практики
2	Завдання керівника практики
2.1	Конспекти лекцій (назва лекцій)
2.2	Методичні розробки до семінарського заняття (назва заняття)
2.3	Рецензія на лекцію (тема лекції) практиканта
3	Рецензія керівника на лекцію та семінарське або практичне заняття (тема лекції, тема семінарського або практичного заняття)
4	Звіт про проходження практики

Календарний графік проходження практики (зразок)

Зміст роботи	Дата	Відмітка про виконання
Перший тиждень		
Складання індивідуального плану практики		
Знайомство з організацією навчально-виховного процесу Інституту		
Відвідування аудиторних занять викладачів Інституту		
Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка		
Самостійне проведення навчальних занять		
Відвідування аудиторних занять інших аспірантів-практикантів Інституту		
Другий тиждень		
Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка		
Відвідування аудиторних занять інших аспірантів-практикантів Інституту		
Самостійне проведення навчальних занять		
Участь у оцінюванні якості різних видів робіт слухачів та студентів		
Індивідуальна робота зі слухачами		
Третій тиждень		

Підготовка плану-конспекту проведеного лекційного заняття		
Самостійне проведення навчальних занять		
Індивідуальна робота зі слухачами		
Четвертий тиждень		
Підготовка звіту про проходження практики		

_____ Підпис аспіранта

_____ Підпис керівника практики

Примітка: заповнюються щоденно протягом усього терміну проходження практики. В щоденник практики заносяться всі заходи, пов'язані з проходженням активної і пасивної частин практики, інші види робіт (робота в бібліотеці, консультації з викладачем і т.п.). Викладач оцінює кожен етап практики и заносить оцінку в третю колонку.

Додаток 5

Рекомендації щодо вдосконалення організації та проведення практики

1. Позитивні моменти в організації та змісті практики.
2. Негативні моменти в організації та змісті практики.
3. Побаження та рекомендації щодо вдосконалення організації та змісту практики.

Дата _____ Підпис аспіранта

_____ Підпис керівника практики

Затверджено на засіданні відділу

Протокол № ____ від « ____ » _____ 20 ____ р.

7. Оцінка результатів асистентської педагогічної практики

Результати проходження практики аспірантом оцінюються за рейтинговою системою оцінювання (PCO), що вираховує у балах з наступним переведенням оцінки за багатобальною шкалою в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS. Оцінки заносяться в Щоденник практики керівником практики.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Рекомендована література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Аргунова Е.Р., Жуков Р.Ф., Маричев И.Г. Активные методы обучения: Учебно-методическое пособие / Под ред. Н.В.Кузьминой. – М., 2006. – 386 с.
3. Боденко Б.Н. Оценка воспитательной работы (на уровне ее представленности в вузе). – М., 2006.

4. Виховна робота в закладах освіти України. Випуск II. Збірник нормативних документів та методичних рекомендацій. – К.: ІЗМН, 1998. – 335 с.
5. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Метод. посібник для студ. магістратури. – Житомир, 2003. – 232 с.
6. Демчук В.С., Соловей М.І. Виховна робота наставника академічної групи студентів вищого закладу освіти. – К.: ДДЛУ, 2000. – 68 с.
7. Деякі аспекти формування національної культури студентської молоді: Зб. наукових статей. - К.: ІЗМН, 1997. – 120 с.
8. Єрмаков І.Г. Виховання життєтворчості: моделі виховних систем. – Харків: Вид. група “Основа”, 2006. – 224 с.
9. Заболотська О.Формування та розвиток студента як індивідуальності // Вища освіта України. – 2005. – №2. – С. 88-93.
10. Іздебська В. студентське самоврядування як чинник формування самосвідомості молоді // Рідна школа. – 2000. – №11. – С. 26-28.
11. Кудіна В.В., Соловей М.І., Спіцин Є.С. Педагогіка вищої школи. – К.: Ленвіт, 2006. – 170 с.
12. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 471 с.
13. Куратори академічної групи: Метод. рекомендації щодо проведення виховної роботи зі студентами. – К.: ДАЖКГ, 2002. – 36 с.
14. Лузан П., Зайцева І. Академічна група в контексті проблем виховання студентської молоді // Освіта і управління. – 2002. – Т. 5. – №1. – С. 151- 156.
15. Мартинюк І.В. Національне виховання: теорія і методологія: Метод. посібник. – К.: ІСДО, 1995. – 100 с.
16. Методичні рекомендації до планування виховної роботи з студентами у вищих навчальних закладах освіти III-IV рівнів акредитації // Інформ. зб.

Міносвіти України. – 1998. – №17-18. – С. 50-53.

17. Молодь і закон: Збірник нормативних актів і документів з проблем виховання студентської молоді / За заг. ред. Н.І. Косаревої. – К.: ІЗМН, 1997. – 352 с.

18. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні // Освіта України. – 2004. – 3 грудня.

19. Організація, форми та методи виховної роботи серед студентів колективами кафедр вищого закладу освіти: Методичні рекомендації / Укл. В.Д.Базилевич, М.І.Поночовний, Н.І.Косарева. – К.: ІЗМН, 1997. – 28 с.

20. Особливості формування світогляду студентської молоді: Методичні рекомендації / Укл. В.О. Долгих, Ю.Д. Руденко, В.І. Шпак. – К.: ІЗМН, 1997. – 36 с.

21. Педагогика и психология высшей школы. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 508 с.

22. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмельюк, А.В.Семенова та ін.; За заг. ред. З.Н.Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.

23. Планування і проведення організаційно-виховної роботи серед студентів: Методичні рекомендації / Укл. В.Д.Базилевич, М.І.Поночовний, І.В.Дзевульська – К.: ІЗМН, 1997. – 28 с.

24. Про організацію управління виховним процесом у вищих навчальних закладах освіти: Методичні рекомендації // Інформ. зб. Міносвіти України. – 1999. – №3-4. – С. 58-62.

25. Соловей М.І., Демчук В.С. Виховна робота у вищому навчальному закладі. – К.: Ленвіт, 2003. – 257 с.